

**Стиль романтизм
у музиці та
театрі.**

Мода романтизму

Услід за класичним періодом в розвитку музичного мистецтва прийшов романтичний. Музика цього стилю відрізняється енергією, інтенсивністю і пристрасністю. Строгі музичні форми набули експресії та виразності. Музика романтизму— це звернення до людської душі, народної музики, історії народу.

Розвиток музичного романтизму (2-а чверть 19 ст.)

пов'язаний із творчістю таких композиторів:

Ф. Шопен (Польща), Ф. Шуберт, Ф. Мендельсон-Бартольдї, Р. Шуман, Р. Вагнер (Німеччина), Ф. Ліст (Угорщина), Г. Берліоз, Д. Обер, Дж. Мейербер, Л. Герольд (Франція), В. Белліні, ранній Дж. Верді (Італія), О. Аляб'єв, О. Верстовський, ранній М. Глінка (Росія) та інші.

Особлива увага романтиків була прикута до душевного світу людини, що підсилило роль лірики у їхніх творах. Розпочався пошук нових засобів емоційної виразності, щоб глибоко і проникливо розкрити багатий світ людських переживань, надати перевагу почуттям над розумом, підсилити інтерес до життя простих людей, перенісши акцент на народне мистецтво, музику побуту.

Характерні риси музичного романтизму:

- протиставлення ідеального світу та повсякденності;
- відображення проблем людини, її конфлікту із зовнішнім світом, самотності;
- звернення до народної творчості, національної культури, історичного минулого;
- переважання національно-патріотичних і демократичних тем, любові до природи.

в епоху романтизму отримали розквіт новітні жанри:

- народно-побутова, фантастична і романтико-героїчна опери,
- балада,
- пісня,
- романс,
- танець,
- програмна симфонія,
- програмна концертна увертюра, симфонічна поема,
- концертні музично-драматичні твори,
- характеристичні фортепіанні п'єси,
- лірична фортепіанна мініатюра,
- камерні жанри.

Франц Шуберт – австрійський композитор, один із основоположників романтизму в музиці

Найважливіше місце в його творчості зайняла пісня для голосу та фортепіано, що стала новою художньою формою у концертній вокальній музиці. Його експромти, сонати, фантазії є доказом надзвичайно багатого уяви і надзвичайної гармонійної ерудиції. Двадцять опер та численні церковні твори композитора (7 мес, оферторіїв, гімнів, магніфікатів, кантат) за життя були не досить популярними. Він здобув визнання як пісняр, а майже всі його великі інструментальні твори вперше було виконано через кілька десятиліть після смерті.

Фредерік Шопен — польський композитор і піаніст.

Музикою почав займатися досить рано, у вісім років вже концертував і мав неабияку популярність у Варшаві. Фортепіанна творчість видатного польського романтика Фредеріка Шопена охоплює багато жанрів: концерти, сонати, балади, фантазії, ноктюрни, прелюдії, експромти, вальси, скерцо тощо. Незважаючи на відсутність програмних назв у цих творах, вони з надзвичайною емоційною проникливістю розкривають складний душевний світ особистості, втілюють широку палітру емоцій і почуттів.

Ференц Ліст – угорський композитор, піаніст, педагог, диригент, публіцист, представник музичного романтизму, засновник угорської композиторської школи.

Ф. Ліст — перший піаніст, який виступав із сольними концертами. Зробив численні фортепіанні транскрипції сцен із опер, симфоній, каприсів Паганіні та пісень Шуберта. Був автором хорової, вокальної та симфонічної музики, а його органні твори посіли чільне місце в репертуарі органістів. Основний принцип творчості Ф. Ліста — програмність. В основі більшої частини його творів лежить поетично-сюжетний задум. За допомогою програми Ліст намагався надати мистецтву більшої доступності для слухача. А його фортепіанний стиль відкрив нову еру в історії фортепіанного мистецтва.

Ріхард Вагнер — німецький композитор, диригент, теоретик музики, письменник-публіцист.

Особливу увагу в своїй творчості приділяв опері, в якій став реформатором: відмовився від арій, дуєтів, ансамблів з хорами і замість них увів великі наскрізні вокально-симфонічні сцени, драматичні монологи й діалоги. Увертюри Вагнер замінив прелюдіями — короткими музичними вступами до кожного акту. Цікаво знати, що Вагнер реформував і склад симфонічного оркестру: створив свій власний квартет туб, увів басову тубу, контрабасовий тромбон, розширив струнну групу, застосувавши шість арф, а в опері «Кільце Нібелунга» використав четверний склад духової групи з вісьмома валторнами.

Луї Гектор Берліоз — французький композитор, диригент, музичний письменник.

Берліоз — яскравий представник романтизму в музиці, творець романтичної програмної симфонії. Мистецтво Берліоза багато в чому споріднене творчості Віктора Гюго в літературі і Е. Делакруа в живописі. Художник-новатор, Берліоз сміливо запроваджував нововведення в області музичної форми, гармонії і особливо інструментування (видатний майстер оркестровки), тяжів до театралізування симфонічної музики, грандіозних масштабів творів.

Нікколо Паганіні – італійський скрипаль-віртуоз, композитор та гітарист.

Паганіні вражав слухачів пафосом виконання, яскравістю образів, польотом фантазії, драматичними контрастами, надзвичайним віртуозним розмахом гри. У його творчості повною мірою виявлялися особливості італійського народного імпровізаційного стилю. Паганіні першим з скрипалів виконував концертні програми напам'ять, розширив сферу впливу скрипкового мистецтва, заклав основи сучасної техніки гри на скрипці. Він широко використовував весь діапазон інструменту, застосовував у грі розтяжку пальців, стрибки, різноманітну техніку подвійних нот, флажолети, *pizzicato*, ударні штрихи, гру на одній струні.

Деякі твори Паганіні настільки технічно складні, що після його смерті довгий час вважалися невиконуваними.

**Театралне
мистецтво
романтизму**

- **головним предметом сценічного мистецтва є людина, її душевний світ, правда почуттів, продиктована протестом проти дійсності.**
- **Набули поширення жива розмовна мова замість декламації та наспівів,**
- **стрімкий емоційний жест акторів, позбавлений навмисної балетної округлості й благородної величі.**
- **Театр романтизму відмовився від єдності події, часу й місця.**
- **Велике значення мав і потяг до національної самобутності, інтерес до національних традицій, історії.**

Театральне мистецтво романтизму формувалося під впливом визвольного руху (10 - 30-х рр.. IX ст.), тому головним його змістом став протест проти несправедливості існуючого ладу.

Театр романтизму народив плеяду видатних акторів:

П. Мочалов (Росія), Е. Кін (Англія), Л. Деврієнт (Німеччина), Г. Модена, А. Рісторі (Італія), П. Бокаж, М. Дорваль, А. Леметра (Франція), Г. Егрешші (Угорщина).

їх творчість принесла в театральне мистецтво героїчний пафос, культ сильної, вільної особистості, революційно-демократичні, національно-визвольні ідеї. Новий тип героя живе мрією про свободу і справедливість. Людина у мистецтві романтизму завади трагічна: вона не сприймає дійсність, перебуває у дисгармонії з собою, вона — бунтар і жертва. Герой театру несе мотиви «світової скорботи», меланхолії, гіркої іронії стосовно власних мрій та поривів.

У 20-і роки XIX ст. у Франції розробляють теорію літератури та романтичної драми.

Однією із характерних рис театрального життя Франції було існування двох груп театрів: привілейованих, які користувалися підтримкою уряду (серед них — провідний драматичний театр «Комеді Франсез», що був аристократичний за складом свого глядача і консервативний)

- Бульварні театри були творцями нової драми, де грали Антуан Ле-метр, Марі Дорваль, П'єр Бокаж. Вони не переймалися зовнішнім виглядом чи костюмом, головним мистецтвом вважали емоційну гру і старалися донести до глядача живу душу своїх героїв, вразити силою пристрасті, заставити співчувати, зробити його співучасником духовного життя, що розверталось на сцені.

Театр Амбігю-Комік

Англійський театр виник наприкінці XVIII ст., коли в країні панували репресії, політичні протести. Романтизм в Англії, як і в інших країнах, складався з двох течій: революційного романтизму (Дж. Байрон, П. Шеллі) та консервативного (поети «Озерної школи»).

Найвидатніший драматург цього часу — **Джордж Гордон Байрон**, чия творчість наповнена войовничим гуманізмом, спрямована на захист людини та її прав, проти всіх форм гніту і насильства. Він — творець філософсько-романтичної драми. Досягненням театру даної епохи став гуманізм.

Німецький романтизм був значною мірою підготовлений рухом «Бурі і натиску». Німецькі романтики боролися проти впливу французького класицизму, прагнули до створення національного німецького театру, який виражав би дух німецького народу, сприяв зростанню національної свідомості і патріотичних почуттів.

Німецький театр представляють Август Вільгельм Шлегель, Генріх фон Клейст, Ернст Теодор Амадей Гофман та Людвіг Йоганн Тік (автор п'єс, режисер та історик театру, основна риса творчості якого — відхід від прози і повсякденного життя).

